

[Adam Møller.]

værnepligtsadministrerende myndigheder, fremover vil kunne udføres maskinelt. Da ordningen tillige medfører en lettelse for den enkelte værnepligtige og også medfører en mere naturlig måde at løse alle de spørgsmål på, som fremkommer om udsættelse med indkaldelse og andre ting, idet de fremover vil kunne behandles direkte af de personforvaltende myndigheder inden for forsvaret og det altså også bliver forsvarsministeren og ikke indenrigsministeren, der kommer til at tage stilling til disse spørgsmål, er det alt i alt en hensigtsmæssig ordning, som meget vel er de engangsbetød værd, som der bliver tale om for at iværksætte denne rationalisering.

Jeg skal derfor anbefale forslaget til en velvillig behandling.

Kristen Østergaard: Det foreliggende lovforslag giver ikke mig anledning til at komme med mange bemærkninger. At registrering af værnepligtige som så meget andet bringes ind under moderne rationaliseringsformer, synes jo såre naturligt. Det centrale personregister, der forventes at blive en kendsgerning i løbet af nær fremtid, er jo det udgangspunkt, som der kan hæftes mange forskellige ting på, og nu bliver altså registreringen af de værnepligtige en af de første anvendelsesmuligheder.

Forslagets hovedsigte er en administrationsforenkling; det er et princip, som venstre fuldt ud kan bifalde, og jeg vil håbe, at en gennemgang af forslaget i udvalget kan skabe sikkerhed for, at der virkelig opnås det, som jeg vil kalde en nettoforenkling, at det ikke bare er en flytning af problemerne. Foreløbig er der jo udgifter forbundet med forenklingens etablering, derimod er besparelserne mindre iøjnefaldende; men til gengæld bliver de så måske mere stabile i fremtiden.

Jeg kan altså anbefale forslaget til videre behandling i et udvalg.

Skovmand: Det foreliggende forslag skal gøre det muligt at gennemføre en rationalisering af registreringen af værnepligtige. Denne rationalisering kan vi fra vort parti tilslutte os, og vi vil gerne tilsige en velvillig behandling i udvalget.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg vil gerne takke samtlige ordførere for den velvilje, de har lagt for dagen over for lovforslaget, og vi er selvfølgelig rede til at fremskaffe alle de oplysninger, man ønsker i det kommende udvalgsarbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om forsyningsmæssige foranstaltninger.

Lovforslaget (nr. 80) findes i tillæg A. sp. 1637, fremsættelsen i tidenden sp. 985).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Lis Groes: Det er et interessant lille lovforslag, vi har til behandling her. De bemyndigelser, dette lovforslag indeholder til at fastsætte bestemmelser om anvendelse, fordeling og placering af landets varebeholdninger, såfremt der på grund af internationale forhold er opstået — eller er udsigt til, at der vil opstå — mangel på nødvendige varer, finder jeg rimelige. Lige så naturligt det forekommer mig, at vi har lovhjemmel for at gennemføre rationalisering under sådanne forhold, lige så halsstarrige har de nuværende regeringspartier været med at gå imod en sådan bemyndigelseslovgivning, da de selv sad på oppositionspladserne. Skulle den ændrede indstilling skyldes, at de kan lide selv at have bemyndigelser, men ikke kan lide, at andre råder over sådanne bemyndigelser? Sandheden er, at dette lovforslag faktisk går videre end de bestemmelser, vi tidligere har haft stor strid om.

Efter denne lovgivning vil handelsministeren have mulighed for ikke alene at påbyde rationaliseringsordninger, men der-

[Lis Groes.]

udover at placere varebeholdninger på hensigtsmæssige steder. Han kan oprette administrative organer, såvel statslige som kommunale, det sidste dog efter aftale med indenrigsministeren.

Ministeren henviser i sin fremsættelse til, at andre civiliserede lande har tilsvarende bestemmelser, og at tidsfaktoren nødvendiggør, at disse bemyndigelser nu lovfæstes. Præcis samme argumentation har tidligere ladet de nuværende regeringspartier aldeles kolde; men jeg forstår, at det regeringsansvar, der nu tynger dem på dette som på en række andre punkter, har betydet en kursændring, som vi andre kan hilse med tilfredshed.

Men da jeg skulle vælge omslagsfarve til dette lille lovforslag, ja, så måtte det altså blive rødt. Jeg kan ikke lade være at tænke på, hvor megen socialistforskrækkelse der kunne være malet på væggen, såfremt den tidligere regering havde fremsat dette lovforslag. Ja, var det ikke så småt på vej uden at kunne opnå tilslutning hos den daværende opposition? Men jeg forstår, at alt dette nu er historie.

Jeg skal da på mit partis vegne komplimentere regeringen for denne nyorientering. Selvfølgelig skal knappe varebeholdninger i en kritisk situation fordeles på rimelig vis, og jeg kan derfor tilsige mit partis velvillige og hurtige behandling af lovforslaget.

Hans Kjær: Det af handelsministeren fremsatte lovforslag vedrørende forsyningsmæssige foranstaltninger kan være af væsentlig større betydning for vort samfund, end den meget kortfattede udformning indicerer. Da der er tale om en bemyndigelseslovgivning, finder jeg ingen grund til at fortie, at der i det konservative folkeparti hersker en sund og naturlig skepsis over for bemyndigelseslove i almindelighed, idet man principielt foretrækker en koncis lovgivning, hvor det er muligt. Denne principielle indstilling er dog naturligvis ikke til hinder for, at vi kan og vil acceptere en bemyndigelseslovgivning, når vore overvejelser har ført til, at der er samfundsmæssigt tungtvejende motiver for loven, og når man ikke kan finde andre fremgangsmåder, uden at man får mere uholdbare løsninger af de problemer, som det netop er lovens sigte at løse.

Det er en sådan situation, vi befinder os i med det foreliggende lovforslag. Enhver ved, at vort moderne samfund er kompliceret og derfor også sårbart, hvorfor eventuelle afbræk i vore forsyninger udefra kan have de alvorligste følger. Det gælder i første række forsyninger med kraftstoffer, men også vanskeligheder i forsyningerne med andre varer kan nødvendiggøre en indgriben, hvor forbrugsrationering og fordeling af lagre m. v. kan sikre den bedst mulige opretholdelse af samfundsfunktionerne.

Handelsministeren har i sin fremsættelse gjort opmærksom på, at det var situationen under den mellemøstlige krise sidste sommer, der satte gang i de overvejelser, som nu har ført til dette lovforslag. Lykkeligvis blev der dengang ikke brug for at etablere en rationalisering af benzin og olie, men man gjorde den erfaring, at skulle en sådan rationering have været iværksat, så ville man have stået over for betydelige forsinkelser. Nu må man naturligvis af hjertet ønske og håbe, at en lovgivning som den her foreslåede vil vise sig overflødig, men ingen kan have vished for, at der ikke igen opstår situationer, hvor det kan have alvorlige følger, hvis man ikke har sikret sig muligheden for hurtig indgriben. Det kan derfor være rimeligt, at Danmark i lighed med de fleste andre vesteuropæiske lande tilvejebringer lovmæssigt grundlag for de forberedelser, der i en given situation vil være en nødvendig forudsætning for, at rationeringsforanstaltninger kan etableres med den hurtighed, der er nødvendig for en effektiv virkning.

På det konservative folkepartis vegne kan jeg med disse begrundelser tilsige en positiv medvirken til lovforslagets gennemførelse, så meget mere som selve lovforslaget indeholder begrænsninger af den bemyndigelse, der gives ministeren.

I § 1 er således fastslået, at lovens anvendelse er begrænset til situationer, der fremkaldes af internationale forhold. Rent nationale forhold giver således ikke anledning til indgriben efter denne lov. Videre er det i § 1 anført, at iværksættelse af rationering m. v. forudsætter tilslutning fra folketingets valutaudvalg principielt forud for iværksættelsen, men i en nødsituation dog snarest muligt efter iværksættelsen.

[Hans Kjær.]

Her rejser jeg det spørgsmål, om formuleringen af § 1, stk. 2, sidste sætning, er tilstrækkelig klar. Efter ordvalget siges der alene, at valutaudvalget skal underrettes hurtigst muligt, men meningen må vel være, at udvalget da også skal godkende det tagne skridt.

Der kan også være grund til at drøfte, om den beføjelse, der i henhold til lovforslaget § 2 gives ministeren til oprettelse af nødvendige administrative organer, ikke klart bør forudsætte godkendelse af folketingets valutaudvalg, ligesom det kan drøftes, om det snarere bør være udvalget angående det civile beredskab.

Disse detaljer vil jeg mene kan finde deres løsning i udvalgsarbejdet, hvor vi som allerede anført kan tilsige vor positive medvirken til lovforslagets gennemførelse.

Jens Peter Jensen (*Sorø amt*): Den sympati, venstre nærer for dette lovforslag, kan ligge på et meget lille sted. Den højtærede handelsministers intentioner er utvivlsomt de bedst tænkelige; ministeren ønsker med sit lovforslag gennemført et beredskab, så en situation med mangel på nødvendige varer fremkaldt af internationale forhold ikke skal komme bag på os. Vi skal altså med hensyn til lovhjælp og administrationsapparat være parat til hurtig handling vedrørende anvendelse, fordeling og placering af landets varebeholdninger, og beslutninger herom skal kunne træffes efter forhandling med folketingets valutaudvalg. I særlige situationer kan ministeren handle uden først at spørge valutaudvalget, og jeg tror egentlig ikke, at der i stk. 2 ligger den uklarhed, som det ærede medlem hr. Hans Kjær var inde på; der står jo ganske enkelt, at i særlige situationer kan administrationen foretage disse handlinger, og så skal den højtærede minister blot hurtigst muligt underrette udvalget om, hvad han har foretaget.

Det er jo en ren bemyndigelseslov, der her planlægges, og bemyndigelseslove er noget, som folketinget skal være meget forsigtig med at gennemføre. De betyder som regel, at lovgivningsmagten sætter sig selv ud af spillet og overlader indflydelse og ansvar til den udøvende myndighed. Sådan er det også i det foreliggende tilfælde.

Jeg vil da gerne medgive, at den højt-

ærede handelsminister i bemærkningerne til lovforslaget har understreget, at der kun gives hjemmel til at foretage indgreb i tilfælde af varemangel eller truende varemangel, der skyldes internationale forhold. Der vil således ikke kunne foretages indgreb over for en varemangel, der kan opstå som følge af nationale forhold, f. eks. konflikter på arbejdsmarkedet. Endvidere understreges, at der kun er tale om nødvendige varer.

Jeg føler mig alligevel noget utryg ved at give så vidtgående bemyndigelser på et så løst grundlag som truende varemangel. Her kommer man jo ind på et skøn, som det næppe kan være rimeligt sådan uden videre at overlade til administrationen. Den højtærede handelsminister henviser til Mellemøstkrisen, der skabte usikkerhed om Danmarks forsyning med olie og olieprodukter. Må jeg sige, at hvis vi dengang havde haft en lov som den, der her foreslås, så må jeg gå ud fra, at den var blevet benyttet til at gennemføre en rationering, for der var vel det, man kan kalde truende varemangel. Som begivenhederne udviklede sig, ville et sådant indgreb imidlertid have været ganske overflødig, så henvisningen til begivenhederne i sommeren 1967 argumenterer egentlig mere imod en lovgivning af denne art, end den argumenterer for den.

Jeg tør knap afgøre, hvor megen vægt der kan lægges på henvisningen til, at andre lande har en tilsvarende beredskabslovgivning, og at en dansk lovgivning skulle gøre det lettere for Danmark at deltage i eventuelle internationale fordelingsordninger. Men det kan vi jo få nærmere uddybet under det udvalgsarbejde, der skal foregå.

Jeg vil slutte med at sige, at overvejelserne bør være meget grundige, og jeg tør ikke love den højtærede handelsminister, at arbejdet kan gøres færdigt i denne folketingssamling. Men venstre vil på saglig vis deltage i udvalgsarbejdet.

Erik Hansen (*Ålborg amt*): Det er helt klart, at en lovgivning som den, der her er lagt på folketingets arbejdsbord, forekommer mange medlemmer af folketinget som værende noget, der er lidt nyt, og noget, der ikke er særlig behageligt. Det er en bemyndigelseslovgivning, som jo kun har det sigte, at folketinget skal afgive noget af den indflydelse, som det tidligere har haft og lagt

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

megen vægt på. Men når jeg har taget dette lille forbehold, vil jeg gerne føje til, at vi må jo være opmærksom på og har for så vidt også erfaring for, at uforudsete situationer kan opstå, situationer, som kræver, at der handles meget hurtigt. Vi har jo også, som nævnt af tidligere ordførere, paralleller på det lovgivningsmæssige område at kunne trække til andre lande. Mens andre lande, der står i samme situation som vi, i deres erhvervsliv har ressourcer, som sætter dem i stand til at klare sig, er vi meget sårbare over for svigtende tilførsler udefra. Det er vel derfor på denne baggrund nødvendigt at give handelsministeren en sådan bemyndigelse til at kunne handle hurtigt, til meget hurtigt at kunne sætte et fordelingsapparat på benene, handle hurtigt for derved at forhindre, at kostbar tid, som ikke senere kan indvindes, går tabt.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at jeg vil håbe, at der må blive mulighed for i alle tilfælde, selv om der skal handles hurtigt, at kalde det udvalg ind, som arbejder med disse ting, valutaudvalget, at der altså kun i helt ekstreme tilfælde vil blive handlet uden forudgående drøftelse med valutaudvalget.

Og må jeg så til allersidst foruden at give mit partis tilslutning til lovforslaget udtale det håb, at forslaget, når det bliver til lov, må blive en af den slags love, der aldrig vil blive behov for at drage nytte af.

Poul Dam: Vi mener, at der er brug for en lov af denne art, og vi er naturligvis glade for dem, der omvender sig, selv om det havde været rarere, om det var sket lidt tidligere.

Vi er villige til at deltage i udvalgsarbejdet, og vi vil dér særlig interessere os for det spørgsmål, om det overhovedet er nødvendigt at have regler for det meget hypotetiske tilfælde, at valutaudvalget ikke skulle kunne indkaldes. Den tid, det rent administrativt vil tage at forberede foranstaltninger, vil jo ikke være helt kort, og man må under alle omstændigheder kunne få valuta-

udvalget ind lige så hurtigt. Jeg er i hvert fald bekymret ved at give regeringen dette carte blanche; jeg tror, der kan handles med valutaudvalgets tilslutning i alle tilfælde.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg takker for den for så vidt almindelige tilslutning til dette lovforslag, omend der hist og her har været dryppet lidt malurt i bægeret. Jeg har lagt stor vægt på, at dette lovforslag i alt fald kom frem inden den 15. marts, således at en behandling, der eventuelt kan føre til en fuldendelse, kan ske allerede i indeværende folketingssamling.

Forholdet er jo det, at jeg har fået en nærmere indsigt i de kvaler, man i handelsministeriet og i den daværende regering havde omkring situationen i sommeren 1967. Jeg har sat mig ind i dette stof, og det er min bestemte opfattelse, at vi i hvert fald ikke fra handelsministeriets side kunne undlade af fremkomme med et lovforslag; for så ville sommerperioden jo i denne henseende begynde den 15. marts og vare, indtil folketinget igen var inde, medmindre vi ville kalde folketinget ind i tilfælde af en krisituation som den i fjor, hvorved vi kunne stå som bidragyder til internationale vanskeligheder ved at vedtage en beredskabslov uden for samlingen og midt under den hektiske situation. Som det er nu, er i alt fald folketinget medansvarligt for, om man ønsker denne lov eller ej.

Loven er jo en bemyndigelseslov, og jeg ser ingen anden udvej end bemyndigelseslovens vej, når det drejer sig om en situation, der ikke foreligger, men kan komme til at foreligge. Den tager naturligvis hovedsagelig sigte på olieprodukter, idet dog også andre varer kan komme ind under lovens område, men hvad angår olieprodukterne, er det klart og tydeligt, at man tilsigter at gennemføre den hurtigst mulige rationering for at undgå den hamstring, der ellers opstår, og som også opstod i fjor.

Det er imidlertid kun den ene side af bemyndigelsesloven og de skridt, der kan træffes ifølge den. Den anden side er at

[Handelsministeren.]

kunne sikre landets forsyninger udefra. Man må jo i den henseende huske på, at tankskibene sejler det meste af deres tid. De kan omdirigeres, de kan omdirigeres bl. a. efter henstilling fra OECDs oliekomité. Man kan og vil sandsynligvis nægte allokationer til lande, som ikke har indført rationeringer, såfremt valget står mellem at sejle olien, råolien eller færdigvarerne, til lande, som har indført rationering i en almindelig international krisesituation, og lande, der ikke har. I den henseende skal jeg oplyse, at så vidt det er handelsministeriet bekendt, er Irland det eneste land, der endnu ikke har nogen sådan lovgivning, og jeg kan yderligere oplyse, at man flere gange har forhørt sig fra OECD om, hvordan det går med Danmarks beredskab i en sådan situation, fordi man i fjor havde føling med alle landene her i Europa fra OECDs oliekomité.

Lad mig nævne som en yderligere oplysning for folketinget, at England, som jo i fjor var i nøjagtig samme situation som Danmark, påtænkte en rationering af olieprodukter. Nu ligger det således, at med de raffinaderier, vi efterhånden har fået, er forsyningen af færdigprodukter inden for området ca. 50-50, vi får ca. halvdelen udefra og halvdelen fra de danske raffinaderier, som så naturligvis skal have tilført råolie. Af de 50 pct., vi får udefra, får vi atter langt størstedelen fra England. Det ville naturligvis være utåleligt for England og dets forsyningsituation at skulle indføre egen rationering for dets erhvervsliv og transportmidler og samtidig levere de færdige olieprodukter ud af landet fra engelske raffinaderier til et land, der ikke havde ment det nødvendigt at indføre den rationering, som England havde pålagt sine egne borgere.

Jeg skal med hensyn til de enkelte ordføreres bemærkninger først sige, at jeg takker fru Lis Groes for bemærkningerne om bemyndigelsen. Jeg kan dog ikke her tale på de enkelte regeringspartiers vegne, men jeg kan bekræfte, at der var overvejelser i gang i det konservative folkeparti omkring lovforslaget allerede i sidste samling. Jeg kan yderligere oplyse, at den modstand, der rejstes, ikke var af principiel natur, men havde en ganske speciel grund, idet den nuværende justitsminister folte betænkeligheder ved, at man skulle gå vejen over en

bemyndigelseslov, og overvejede, om man skulle foretrække at gå vejen over en midlertidig lov udstedt af kongen på basis af vistnok grundlovens § 23. Efter at justitsministeren har gjort sig bekendt med, skal vi sige sagens substans, har han frafaldet dette synspunkt og havde frafaldet det, således at der ville være blevet givet tilsagn fra det konservative folkepartis side.

Jeg takker hr. Hans Kjær for hans bemærkninger, specielt for bemærkningerne omkring § 1, stk. 2, som også andre ordførere har været inde på, nemlig om valutaudvalgets efterfølgende godkendelse. Jeg læser i grunden også loven på den måde, at hvis handelsministeren udnytter bemyndigelsen, skal han forelægge den for valutaudvalget, og handelsministeren må jo så håbe på, hvis vi går efter lovforslagets tekst, at også valutaudvalget har fundet situationen så truende, at det kan godkende handelsministerens skridt. Nu vil jeg sige, at udnyttelsen af § 1, stk. 2, altså at ministeren handlede uden om valutaudvalget, vistnok måtte forudsætte en situation, der så tydeligt manede til indgreb af øjeblikkelig natur, at det var evident, at der måtte gribes ind også fra valutaudvalget. Jeg henviser i den henseende til, hvad jeg meddelte om sejladsen med olie, som jo kan omdirigeres; der kan opstå meget øjeblikkelige situationer på dette område.

Hr. Hans Kjær mener også, at jeg bør drøfte påtænkte foranstaltninger med valutaudvalget. Det vil jeg meget gerne gøre, for i det øjeblik dette lovforslag er vedtaget, ville jeg finde det højst naturligt, om jeg i en drøftelse med valutaudvalget gav det nærmere oplysninger om, hvad handelsministeriet i givet fald har påtænkt at gøre. Og man kan jo samtidig drøfte de forskellige former for tænkte krisesituationer, der kan indtræffe, med valutaudvalget.

Med hensyn til spørgsmålet om behandling i valutaudvalget eller i udvalget for civilt beredskab vil jeg gerne her oplyse, at folketingsudvalget for civilt beredskab er et udvalg på 11 medlemmer, som er nedsat i medfør af loven af 1959 om det civile beredskab, og at denne lov tager direkte sigte på planlægning af det civile beredskab med en krigssituation for øje. Folketingsudvalget skal følge dette planlægningsarbejde og modtager hvert år en rapport herom. Valuta-

[Handelsministeren.]

udvalget er et udvalg på 17 medlemmer, der er nedsat i henhold til loven af 1964 om valutaforhold, og over for dette udvalg skal vedkommende minister redegøre for mere eller mindre betydende foranstaltninger, der gennemføres i medfør af valutalovens bestemmelser. På forhånd synes det mig derfor særdeles rimeligt, at det er valutaudvalget, der skal forhandles med; det har, om jeg så må sige, forstand på varer og varers bevægelser. Men det kan vi jo drøfte nærmere i udvalget.

Hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) havde jo ikke stor plads at lægge sin sympati på, og jeg var nok klar over det, for normalt er det jo rigtigt, at ikke alene venstre, men også andre partier har set kritisk på bemyndigelseslove. Også hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) har opholdt sig ved § 1, stk. 2, og det vil jeg gerne drøfte videre i udvalget. Jeg tror nok, at jeg må sige til hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt), at hvis denne lov havde eksisteret i 1967, så er det i hvert fald mit personlige skøn, at den ikke alene var blevet benyttet, men at den også burde være blevet benyttet. Det havde givet adskillig mere tryk, det havde givet os fastere holdning udadtil, og det havde unægtelig også forhindret mange benzindunke i at stå i garagerne rundt omkring. Denne hamstring er en vederstyggelighed, men den kan ikke undgås, hvis der ikke gribes ind.

Jeg kan svare hr. Erik Hansen (Ålborg amt), at jeg under alle omstændigheder ville foretrække at udnytte denne bemyndigelse ved at kalde valutaudvalget ind først og drøfte spørgsmålet med det; det er en selvfølge, at man vil gøre det. Det er også en selvfølge, at hvis en situation trækker op, vil man helst begynde at foretage tilrettelæggelsen af rationeringen, og hvad der mere hører til, i så god tid som muligt. Men i det øjeblik man begynder på disse videregående skridt, begynder jo samtidig næsten automatisk hamstringsbestrebelsene, således at man må begynde med indgreb over for olieselskabernes udlevering, og det kan man også kun gøre, hvis man har bemyndigelse til det.

Jeg er meget villig til at drøfte lovforslaget i et udvalg og give de yderligere supplerende oplysninger, det måtte stå i min magt at

give, og ser altså hen til denne udvalgsbehandling.

Lis Groes: Jeg vil gerne takke ministeren for besvarelsen og sige, at jeg er fuldstændig enig med ministeren i hans skøn vedrørende olieforstyrrelserne.

Jeg vil sige med hensyn til det konservative folkepartis stilling til denne lovgivning, at det glæder mig at høre, at man, allerede medens den tidligere regering sad, i hvert fald var på vej. Imidlertid er der også en historie bag dette — det var vist, før den nuværende højtærede minister kom ind i folkettingen — idet vi har debatteret denne bemyndigelseslovgivning nok så mange gange og altså haft svært ved at trænge igennem med de synspunkter, den daværende regering havde.

Men der er én ting, der interesserer mig i anledning af hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt)s meget beherskede tilslutning. Er dette et regeringsforslag, og er altså partiet venstre med til at stille det? Eller er det sådan, at partiet venstre har givet tilslutning til, at dette lovforslag må komme frem, men det må ikke gennemføres? Man måtte jo forstå på hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt), at nu havde han altså ikke kunne hindre, at det kom frem, men gennemføres skulle det sandelig ikke. Så mange paragraffer er der jo da ikke i lovforslaget, at vi ikke skulle kunne få dem klaret i denne samling, hvad?

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Jeg vil gerne takke den højtærede handelsminister for de supplerende oplysninger, vi fik vedrørende sagens substans. Og jeg vil også gerne notere — det gjorde jeg endda med særlig interesse — de oplysninger, vi fik om de politiske muligheder, der sådan i al hemmelighed viser sig at have foreligget for den tidligere regerings forslag. Det er en skam, at den tidligere minister ikke er til stede i salen, for så ville han sikkert sådan på jævnt folkeligt dansk have udbrudt: ja, det er, hvad man kalder, at 10-øren falder langsomt.

Nu siger den højtærede handelsminister, at hvis vi havde haft denne lov i sommeren 1967, så ville den være blevet benyttet, og så burde den have været benyttet. Se, det gør mig jo ikke mere tryk ved det hele, for det tyder jo altså på, at man i admi-

[Jens Peter Jensen (Sorø amt).]

nistrationen på et ret tidligt tidspunkt bliver noget opskræmt over forsyningssituationen. Så vidt jeg er orienteret, var man endda så opskræmt, at man også gjorde forestillinger med henblik på at få folketinget indkaldt, for at der kunne vedtages en lovgivning, hvorefter man kunne iværksætte disse rationeringer. Se, når man bliver så opskræmt i en sådan situation, så er jeg ikke særlig tryk ved at give en bemyndigelse til, at man kan iværksætte sådanne foranstaltninger blot på grundlag af en vurdering af, at der er truende varemangel.

Jeg kan sige til det ærede medlem fru Lis Groes, at venstre er stadig interesseret i et sagligt udvalgsarbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om udvidelse af undervisningspligten [af K. B. Andersen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. III) findes i tillæg A. sp. 1467, fremsættelsen i tidenden sp. 986).

Sagen sattes til forhandling.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Når folketinget nu står over for at debattere spørgsmålet om en udvidelse af undervisningspligten, er der to synspunkter, jeg gerne vil føre frem indledningsvis. Det ene er dette, at jeg vil advare mod, at man drager nogen sammenligning med andre lande. Jeg gør det, fordi man jo skal være opmærksom på, at undervisnings- og uddannelsesmønsteret er forskelligt i de forskellige lande og ikke umiddelbart kan sammenlignes;

jeg tror, at vi igennem folkehøjskoler, ungdomsskoler og efterskoler — en form for lærlingeuddannelse, som har været noget særegent for os — har et uddannelsesmønster, som ikke umiddelbart kan sammenlignes med andre landes. En henvisning til, hvad andre lande har gjort med undervisningspligtens længde, er derfor i mange henseender uden relation.

Samtidig vil jeg gerne advare mod noget, som tidligere var almindeligt og måske ikke er det så meget mere, nemlig det, man nok kunne kalde en national selvovervurdering i den forstand, at vi var tilbøjelige til at mene, at vi havde drevet det så herlig vidt — og videre end mange andre. Jeg tror, at en sådan overvurdering af vores egen indsats skal vi være forsigtige med.

Når det er sagt, vil jeg i øvrigt gerne sige, at den hurtige og dynamiske udvikling, som samfundet har undergået i de sidste 10-15 år og efter al sandsynlighed vil fortsætte med at undergå i de følgende år, gør det nødvendigt, at de, der skal virke i samfundet, har det bedst mulige grundlag for at kunne følge med udviklingen for at kunne videreudanne sig. En grundlæggende almen uddannelse er en forudsætning for det arbejde og den omstilling, som de fleste af os vil komme ud for i et samfund, der er i en så hastig og dynamisk udvikling, og det er også baggrunden for den meget øgede tilgang, der er til vidt forskellige uddannelsesformer. Det er én af baggrundene for den stærkt øgede tilgang til det frivillige 8: og 9. skoleår, som vi har set, og det er baggrunden for den stærkt øgede tilgang til mange andre former for uddannelse.

Jeg vil gerne her gøre en enkelt bemærkning om ordet og begrebet frihed i denne forbindelse. Det bruges jo tit, når man diskuterer spørgsmålet om skolen og skoletidens længde. Jeg vil gerne fremhæve, at for mig indeholder begrebet frihed først og fremmest adgangen til at vælge, og dermed tænker jeg ikke bare på det, man vist meget tit tænker på: adgangen til at vælge sin regering og afsætte den igen; jeg tænker på, at frihedsbegrebet indeholder dette, at man skal kunne vælge under alle forhold, man skal kunne vælge sit erhverv, man skal kunne vælge i mange andre situationer, og forudsætningen for at kunne vælge frit